Het leefklimaat van jongeren in De Lindenhorst

Stap 2 van het stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg

Instellingsrapport

Inspectie Jeugdzorg
Inspectie van het Onderwijs

Utrecht, april 2011

Samenvatting

De Inspectie Jeugdzorg doet stapsgewijs onderzoek naar de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg. De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 uitgevoerd, het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg. In 2010 en 2011 komt stap 2 aan bod, het toezicht op opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling, omdat een goed leefklimaat van de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen.

De Inspectie Jeugdzorg voert het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs, omdat de samenwerking van instelling en school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord leefklimaat. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven.
Bij De Lindenhorst wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door VSO
De Sprong.

In dit rapport geeft de Inspectie Jeugdzorg antwoord op de vraag in hoeverre de instelling in staat is om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden.
De Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs geven samen antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking van school en instelling voldoende is.

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in De Lindenhorst voor meisjes *voldoende* is.

De instelling komt goed uit het onderzoek wat betreft de volgende punten:

- De instelling zorgt goed voor een passende dagbesteding en dagstructuur voor de meisjes. Alle indicatoren op het gebied van het dagprogramma zijn operationeel.
- De instelling biedt de meisjes een aandachtvolle omgeving en scoort alle indicatoren op het gebied van een passende en aandachtvolle omgeving operationeel.
- De instelling heeft verschillende soorten leefgroepen en houdt rekening met de leeftijd en problematiek van meisjes bij de beoordeling welke leefgroep voor hen het meest geschikt is. Wanneer de problematiek van meisjes daarom vraagt, zijn er voldoende mogelijkheden om extra begeleiding in te zetten op de leefgroepen. Alle indicatoren op het gebied van aandacht voor samenstelling van de leefgroep zijn operationeel.

Aandacht van de instelling is vooral nodig voor de volgende onderwerpen:

- De instelling voert haar eigen opleidingsbeleid niet adequaat uit en de groepsleiders missen specialistische kennis en vaardigheden over hoe om te gaan met meisjes met een licht verstandelijke beperking. Hierdoor wordt er in de dagelijkse omgang met een aantal meisjes niet het maatwerk geleverd dat zij nodig hebben.

- De groepsleiders ervaren onvoldoende input en ondersteuning van de afdelingsmanagers en behandelcoördinatoren bij inhoudelijke besprekingen over de meisjes en een aantal groepsleiders is ontevreden over de eigen ontwikkelingsmogelijkheden.

De inspectie beveelt aan dat de instelling zorgt dat binnen een half jaar alle indicatoren operationeel zijn. De inspectie wil binnen 6 weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij de toerusting van het personeel gaat verbeteren. De inspectie zal het plan beoordelen.

Het eindoordeel van de inspecties luidt dat De Lindenhorst en VSO De Sprong *onvoldoende* samenwerken, waardoor een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor de meisjes ontbreekt.

Belangrijke zaken die in de samenwerking verbeterd moeten worden zijn:

- Doordat er dagelijks onvoldoende wordt overgedragen tussen school en instelling, houden de docenten onvoldoende rekening met bijzonderheden die spelen bij de meisjes op de leefgroep en houden de groepsleiders onvoldoende rekening met wat er speelt op school.
- Het leefklimaat voor de meisjes is minder veilig en voorspelbaar omdat school en onderwijs geen gedeelde opvatting hebben over de aanpak van incidenten op school en de gevolgen voor de meisjes.

De inspecties bevelen aan dat instelling en school zorgen dat binnen een half jaar alle indicatoren operationeel zijn. De Inspectie Jeugdzorg wil binnen 6 weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij de samenwerking met VSO De Sprong gaat verbeteren. De inspectie gaat ervan uit dat de instelling de school bij het plan zal betrekken. De inspectie zal het plan beoordelen.

Inhoudsopgave

Samenvatting 3
Hoofdstuk 1 Inleiding 7
Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in De Lindenhorst 9
2.1 Dagprogramma 9
2.2 Passende en aandachtvolle omgeving 12
2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep 13
2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep 14
Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen De Lindenhorst en VSO De Sprong 17
3.1 Samenwerking instelling en school 17
Hoofdstuk 4 Eindoordelen en aanbevelingen 21
4.1 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie Jeugdzorg 21
4.2 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie van het Onderwijs en Inspectie Jeugdzorg 22
Bijlage 1 – Toetsingskader inspecties 23
Bijlage 2 – Rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs 27
Bijlage 3 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg 29
Bijlage 4 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport 33

Hoofdstuk 1 Inleiding

Stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg
In september 2008 heeft de MOgroep het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging hiervan heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij in 2008 op verzoek van de toenmalige minister voor Jeugd en Gezin is gestart bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg en dat loopt t/m 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg.
In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt.

Stap 2: toezicht op een veilig en verantwoord leefklimaat
In stap 2 komen normen uit de volgende onderdelen van het Kwaliteitskader aan bod: opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling[1], omdat een goed leefklimaat van de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen. De inspectie onderzoekt in hoeverre de instellingen voor gesloten jeugdzorg in staat zijn om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden.

De inspectie beoordeelt aan de hand van een toetsingskader of het leefklimaat veilig en verantwoord is. Over de invulling van dit toetsingskader heeft de inspectie nauw overleg gehad met de sector gesloten jeugdzorg, zodat het gaat om zoveel mogelijk gedeelde opvattingen over wat een veilig en verantwoord leefklimaat is. Daarnaast heeft de inspectie zich laten inspireren door jongeren die hebben beschreven wat maakt dat het leven op de groep voor hen veilig is[2]. Zij noemen o.a. voldoende rust, regelmaat, ruimte en privacy; een aanpak gericht op herstel in plaats van beheersing; het benoemen wat goed gaat in plaats van wat verkeerd gaat; respect; vertrouwen, dat de groepsleiders het goede voorbeeld geven.

Goede samenwerking tussen school en instelling belangrijk voor een veilig en verantwoord leefklimaat
In het overleg over het toetsingskader heeft de sector gesloten jeugdzorg aangegeven dat ook de samenwerking met school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord leefklimaat. Wanneer een jongere in de gesloten jeugdzorg behandeld wordt, werken de school en

[1] In het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg valt leefklimaat onder het thema opvoeding.
[2] Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C, standaard 14. Zie ook bijlage 3.

de instelling tegelijkertijd met de jongere aan diens toekomst. De tijd die de jongere op school doorbrengt maakt een belangrijk deel uit van het dagprogramma. In een goede samenwerking versterken school en instelling elkaar en zorgen zij samen dat de jongere werkelijk een perspectief heeft voor zijn toekomst. Bij een ontbrekende of slechte samenwerking heeft de jongere daar zowel op school als op de leefgroep last van en wordt een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat niet vervuld.

Omdat de samenwerking met onderwijs zo belangrijk is voert de inspectie het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven. De Inspectie van het Onderwijs doet niet tegelijkertijd toezicht naar de kwaliteit van de school, wanneer zij een dergelijk toezicht kort voor het gemeenschappelijke toezicht nog heeft uitgevoerd bij de school. Wel wordt dan onderzocht hoe de samenwerking is tussen instelling en school. Bij De Lindenhorst heeft de Inspectie van het Onderwijs wel tegelijkertijd toezicht uitgevoerd.

Dit rapport
De Inspectie Jeugdzorg geeft in dit rapport antwoord op de vraag in hoeverre De Lindenhorst in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden. De Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg geven samen antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling voldoende is.
Bij De Lindenhorst wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door VSO De Sprong. De Inspectie van het Onderwijs heeft zoals eerder aangegeven tegelijkertijd onderzoek gedaan naar de kwaliteit van het onderwijs dat VSO De Sprong biedt. De uitkomsten van dit onderzoek bevinden zich in bijlage 2.

Leeswijzer
In *hoofdstuk 2* staan de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat van de jongeren in de instelling.
In *hoofdstuk 3* staan de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en de instelling.
In *hoofdstuk 4* staan de eindoordelen van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs en de aanbevelingen aan de instelling en de school.
In *bijlage 1* staat het toetsingskader. Hierin worden de thema's beschreven waarop de inspecties toetsen.
In *bijlage 2* staat het rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs.
In *bijlage 3* staat de onderzoeksopzet van de Inspectie Jeugdzorg beschreven.
In *bijlage 4* staat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport.

Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in De Lindenhorst

Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg naar het leefklimaat kent vier thema's waarin de verwachtingen van de inspectie zijn aangegeven. De verwachtingen staan in het toetsingskader, dat in bijlage 1 is opgenomen. De thema's zijn:

- *het dagprogramma (routine leefgroep en vrije tijd)[3];*
- *passende en aandachtvolle omgeving;*
- *aandacht voor samenstelling groep;*
- *voldoende toegerust personeel leefgroep.*

Dit hoofdstuk bevat vier paragrafen die gewijd zijn aan de vier thema's. Elk thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. De criteria geven weer wat de inspectie verwacht. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een instelling aan de verwachting voldoet.

Elke paragraaf begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspectie per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.[4]
In het toetsingskader in bijlage 1 geeft de inspectie per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordeelt. De inspectie verwacht voor elke indicator een score operationeel.
In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspectie tijdens haar toezicht met betrekking tot de indicatoren heeft gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspectie een indicator als *niet operationeel* beoordeelt, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

2.1 Dagprogramma

Scores per indicator

Criterium **De instelling zorgt voor een passende dagbesteding en –structuur voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Dagprogramma sluit aan bij behoeften jongeren	√	
Dagprogramma met voldoende en gevarieerd aanbod	√	
Dagprogramma met invloed jongeren	√	

[3] De subthema's school en samenwerking tussen instelling en school komen aan bod in hoofdstuk 3.
[4] De scores zijn dus anders dan in het toezicht stap 1, waarin sprake was van een vierpuntsschaal: afwezig, aanwezig, operationeel en geborgd. De reden hiervoor is dat het toezicht naar het leefklimaat zich bij uitstek richt op de praktijk. Beleid op het gebied van leefklimaat is nauwelijks aan de orde in het onderzoek.

Dagprogramma sluit aan bij behoeften meisjes

De Lindenhorst heeft vier reguliere meisjesgroepen en twee groepen voor meisjes met een licht verstandelijke beperking (LVB). De meisjes die in de instelling verblijven, volgen allemaal een gestructureerd dagprogramma. Het dagprogramma bevat drie elementen: de dagelijkse routine in de leefgroep, het schoolprogramma en de vrije tijd. Er zijn vaste tijden voor de activiteiten en er is dagelijks één kamermoment waarop de meisjes op hun kamer zijn. De meisjes volgen zowel activiteiten met de groep als individueel. De fase waarin je als meisje zit en de verlofstatus die je hebt, bepalen de mate van zelfstandigheid binnen het dagprogramma.

De Lindenhorst hanteert binnen de dagstructuur een andere aanpak voor de LVB-groepen dan voor de meisjes in de reguliere groepen. In de LVB-groepen is het dagprogramma nog meer gestructureerd, met meer hulp, begeleiding en (praktische) sturing door de medewerkers en met minder prikkels voor de meisjes dan in de reguliere groepen. Eén van de LVB-groepen is een instroomgroep waarbij dit nog sterker geldt. De meisjes in deze groep worden bijvoorbeeld altijd naar school gebracht en gehaald, krijgen meer begeleiding bij de dagelijkse routine (eten, verzorging, schoonmaken), gaan nog niet op (onbegeleid) verlof en hebben twee kamermomenten per dag in plaats van één.

De meisjes uit de LVB-instroomgroep volgen onderwijs op het terrein van De Lindenhorst. De meisjes uit de overige groepen kunnen, afhankelijk van de fase waarin zij zitten, ook onderwijs buiten de instelling volgen. Ook stages en vrije tijd kunnen deze meisjes vanaf een bepaalde fase invullen buiten het terrein van De Lindenhorst, zoals stagelopen bij een schoenenzaak of bijvoorbeeld dansen, kickboksen, voetballen of zwemmen bij een vereniging in de buurt.

De meisjes volgen in het weekend, tijdens breakweken en in vakanties een aangepast dagprogramma. Een keer per drie weken is er een activiteitenweekend, waarin telkens twee groepen een activiteit gaan ondernemen. De andere twee weekenden hebben de meisjes een verlofweekend, waarin ze afhankelijk van hun verlofstatus op verlof kunnen, bezoek mogen ontvangen of deelnemen aan het weekendprogramma.

Aanbod dagprogramma voldoende en gevarieerd genoeg

Voor de meisjes zijn zowel groepsgerichte activiteiten vanuit de eigen leefgroep als individuele activiteiten mogelijk. Een avond per week nemen de meisjes deel aan de groepsgewijze activiteit time4you. Hierbij wordt met de groep bijvoorbeeld geknutseld, gesport of aan uiterlijke verzorging gedaan. Meisjes die in een hoge(re) fase zitten, hoeven daar niet altijd verplicht aan mee te doen. In de LVB-instroomgroep hebben de meisjes, naast dat ze onder schooltijd sporten, één keer per week sporten met de groep. In de overige groepen kan dit door de meisjes en groepsleiders aangevraagd worden. Verder hebben de meisjes een keer per week groepsvergadering en een grote schoonmaak.

Individuele activiteiten vinden na schooltijd en in de avond plaats. Na schooltijd beginnen de meisjes met een theemoment, waarin ze samen met de groepsleiders de dag doornemen. Na het theemoment en ‘s avonds kunnen de meisjes iets voor zichzelf gaan doen. In overleg en afhankelijk van de fase waarin de meisjes zitten is er veel mogelijk, zoals huiswerk maken, uiterlijke verzorging (elkaars haar invlechten, opmaken), een spelletje doen, fitnessen in de fitnessruimte, muziek maken in het muzieklokaal, naar de soos, film kijken, in de tuin zitten,

zakgeld besteden in het dorp, een bijbaantje doen en naar een (sport)vereniging gaan buiten de instelling.
Voor de meisjes in de LVB-instroomgroep zijn de mogelijkheden wat beperkter omdat ze geen verlof hebben en de meeste naschoolse activiteiten binnen de leefgroep moeten plaatsvinden. De groepsleiders geven aan dat bij deze meisjes relatief veel tijd gaat zitten in dagelijkse activiteiten zoals het avondeten, persoonlijke verzorging en huishoudelijke taken. De meisjes hebben daar meer persoonlijke begeleiding en sturing bij nodig. Wel zijn deze meisjes verplicht elke avond een (individuele) activiteit te doen. Dit kunnen activiteiten zijn als een spelletje doen, uiterlijke verzorging, muziek maken of een activiteit op de computer.
Een keer per drie weken hebben de groepen een activiteitenweekend. De meisjes kunnen daarvoor in overleg met de groepsleiders een activiteit bij de afdelingsmanager aanvragen. Zowel de meisjes als de medewerkers noemen meerdere voorbeelden: wandelen, fietsen/mountainbiken, bioscoop, zwarte markt, museum, uiteten en creatieve activiteiten (‘pimpen van tassen of t-shirts’). De medewerkers geven aan dat er binnen een bepaald budget activiteiten mogelijk zijn. De groepsleiders leggen aan de meisjes uit waarom er voor bepaalde duurdere activiteiten gespaard moet worden.

Meisjes hebben invloed op het dagprogramma
De meisjes hebben elke week een groepsvergadering op hun leefgroep. Tijdens de groepsvergadering bedenken de meisjes in overleg met de groepsleiders welke activiteiten ze die week gaan ondernemen. Dit geldt ook voor de weekenden en de vakanties. De meisjes kunnen daarnaast ook via de jongerenraad invloed op het dagprogramma uitoefenen. De meisjes doen dit ook.
De meisjes geven aan dat er binnen de instelling in overleg best veel mogelijk is. Ze geven ook aan dat ze zelf niet altijd zin hebben om bepaalde activiteiten te ondernemen. Vaak hangen ze liever wat op de bank of zijn ze bezig met meisjesdingen, zoals elkaars haar invlechten en elkaar opmaken. De groepsleiders zijn zich hiervan bewust. Op sommige momenten vinden de groepsleiders het prima, maar op andere momenten proberen de groepsleiders de meisjes te motiveren om andere activiteiten te ondernemen.
Binnen de LVB-instroomgroep hebben de meisjes minder invloed op het dagprogramma, omdat de mogelijkheden beperkter zijn (zie verder onder: *Aanbod dagprogramma voldoende en gevarieerd genoeg*).

2.2 Passende en aandachtvolle omgeving

Criterium **De instelling zorgt voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Goede kwaliteit fysieke leefomgeving	√	
Fysieke leefomgeving met invloed jongeren	√	
Respectvolle omgang	√	
Aandachtvolle houding medewerkers ten opzichte van jongeren	√	

Toelichting

De fysieke leefomgeving is van voldoende kwaliteit
De groepen zien er netjes uit en zijn gezellig ingericht. Vanuit het kantoor hebben de groepsleiders beperkt zicht op de woonkamer. De meisjes hebben een aandeel in het schoonhouden van de groep en hun eigen kamer. Iedere week is er op de groepen een grote schoonmaak en verder hebben de meisjes een dagelijkse huishoudelijke taak. De groepsleiders dragen hieraan bij en ondersteunen de meisjes zoveel mogelijk. Zeker in de LVB-groepen hebben de meisjes nog veel praktische begeleiding en sturing van de groepsleiders bij het schoonmaken nodig. Het meubilair op de groepen is over het algemeen heel. Wanneer er meubilair stuk is, dan wordt dat gerepareerd door de technische dienst van de instelling.
Een minpunt is het avondeten. In het weekend koken de groepen zelf, doordeweeks wordt het avondeten aangeleverd door een cateraar. De meisjes klagen dat ze het eten van de cateraar vaak niet lekker vinden. Ook een aantal groepsleiders geeft aan het eten niet altijd even lekker te vinden. De instelling is op de hoogte van de klachten over het eten.

Meisjes hebben invloed op hun fysieke leefomgeving
De meisjes mogen hun kamer gezellig maken met eigen spullen. Naarmate de meisjes in een hogere fase komen, mogen ze meer spullen op hun kamer. Maar ook in de eerste fase mogen ze al eigen spullen zoals posters en kussentjes op hun kamer. De meisjes geven aan dat ze in de laatste fases vrijwel alles op hun kamer mogen hebben, zolang het maar geen gevaar oplevert.
De invloed van de meisjes op de gezamenlijke ruimte is beperkt. De groepen zijn vooral ingericht met standaard meubilair van een vaste leverancier. Wel verschillen per groep bijvoorbeeld de kleuren op de muren. De meisjes kunnen via de groepsvergadering wensen indienen voor de inrichting. De groepsleiders geven dan aan of de wensen gehonoreerd worden of niet. Verder mogen de meisjes de groep aankleden door bijvoorbeeld schilderijtjes die ze op school hebben gemaakt of foto's van henzelf op te hangen.

De omgang is respectvol
De meisjes voelen zich gerespecteerd, vinden dat de groepsleiders goed met hen omgaan en geven aan vertrouwen te hebben in hun mentor/ coach. De groepsleiders bespreken regelmatig

onderwerpen met de meisjes, die de meisjes bezighouden. Voorbeelden zijn onderwerpen als seksualiteit, drank- en drugsgebruik en overgewicht.
De groepsleiders zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie en houden zich aan de regels die ook voor de meisjes gelden. Ze letten bijvoorbeeld op hun taalgebruik. Als ze per ongeluk toch een keer in de fout gaan, maken ze excuses en geven aan dat ze het niet hadden moeten zeggen. Verder spreken de groepsleiders met elkaar over voorbeeldgedrag en ook spreken ze elkaar aan op incorrect gedrag. De afdelingsmanagers vinden het belangrijk om op voorbeeldgedrag te sturen en doen dit ook door zelf regelmatig op de groepen te komen. Het is bijvoorbeeld de afspraak dat de groepsleiders altijd met de meisjes mee eten. Als een groepsleider dit vanwege een bepaald dieet niet kan, dan is het belangrijk dat de groepsleider goed aan de meisjes uitlegt waarom hij of zij niet mee kan eten.

Medewerkers hebben een aandachtvolle houding ten opzichte van meisjes
De meisjes geven aan dat de groepsleiders voldoende tijd en aandacht aan hen besteden. Dit gebeurt tijdens de individuele mentor/ coachgesprekken, maar ook tussendoor. Ook merken ze dat meisjes die even meer aandacht nodig hebben die ook krijgen van de groepsleiders. De groepsleiders maken hier tijd voor vrij.
De groepsleiders bevestigen positief gedrag van de meisjes en delen veel complimenten uit. Ze geven aan dat ze dit een van de belangrijkste onderdelen van hun werk vinden. De meisjes zelf ervaren ook dat er veel complimenten worden uitgedeeld. Bijvoorbeeld als een meisje iets zelfstandig heeft uitgevoerd of een meisje haar kamer goed heeft opgeruimd en schoongemaakt.
De groepsleiders streven ernaar dat er in ieder geval altijd één groepsleider op de groep is. De meisjes vinden het ook wel leuk om met elkaar te kletsen zonder dat er een groepsleider op de groep is en als het rustig is, mag dat ook wel eens. In de LVB-groepen is er regelmatig een derde groepsleider op de groep (zie verder onder: *Personeel wordt flexibel ingezet*). Deze groepsleider is dan altijd op de groep aanwezig.

2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep

Criterium **De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroep** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Bewustzijn problematiek jongeren	√	
Flexibele inzet personeel	√	

Toelichting

Bij samenstelling van de leefgroep is de instelling zich bewust van de problematiek van de meisjes
In De Lindenhorst verblijven alleen meisjes. De instelling heeft vier reguliere meisjesgroepen en twee groepen voor meisjes met een licht verstandelijke beperking (LVB). Twee gedragswetenschappers bepalen op basis van het dossier van een nieuw meisje in welke groep het

meisje wordt geplaatst. Daarbij houden ze onder andere rekening met de leeftijd en de problematiek van het meisje. Verder beoordelen de gedragswetenschappers wat de komst van het meisje voor mogelijke invloed zal hebben op de aanwezige groepsdynamiek en omgekeerd. Ook houden de gedragswetenschappers er rekening mee welke coach en/of schaduwcoach het beste bij het meisje past.
In de reguliere groepen verblijven de meisjes gedurende hun gehele behandeling zoveel mogelijk in dezelfde groep. Binnen een groep kunnen ze de verschillende fases doorlopen. Meisjes met een licht verstandelijke beperking starten over het algemeen in de LVB-instroomgroep (groep Geel) en stromen daarna door naar de andere LVB-groep (groep Groen). Wanneer deze twee groepen vol zijn, plaatst de instelling ook meisjes met een licht verstandelijke beperking in een reguliere groep. Voornamelijk in groep Paars, maar in beperktere mate ook in een van de andere drie reguliere groepen. In de reguliere groep wordt zoveel mogelijk maatwerk voor deze meisjes geleverd waardoor ze een vergelijkbare aanpak krijgen als in de LVB-groepen. Op het moment van het onderzoek van de inspectie waren 33 van de 54 meisjes binnen de Lindenhorst meisjes met een licht verstandelijke beperking. Indien nodig kan een meisje met een licht verstandelijke beperking alsnog vanuit de reguliere groep overgeplaatst worden naar één van de twee LVB-groepen.

Personeel wordt flexibel ingezet
Wanneer het nodig is om extra personeel in te schakelen op de groepen, dan is dit volgens de medewerkers binnen De Lindenhorst mogelijk. In de LVB-groepen wordt regelmatig een extra derde groepsleider ingezet. Hier wordt voornamelijk door de LVB-instroomgroep gebruik van gemaakt. Het gaat daarbij om enkele diensten per week. De medewerkers geven aan dat dit zeker in de LVB-instroomgroep ook wel nodig is, gezien de extra persoonlijke begeleiding en sturing die de meisjes nodig hebben (zie verder onder: *Aanbod dagprogramma voldoende en gevarieerd genoeg*).
In de reguliere groepen is extra inzet volgens de medewerkers minder vaak nodig. Maar ook daar geven de medewerkers een voorbeeld van een meisje met een zeer ingewikkelde problematiek, waarbij een extra eigen begeleider voor het meisje is ingezet.
Voor de begeleide verloven roostert De Lindenhorst geen extra mensen in. De teams proberen dit vooral zelf goed in te plannen.

2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep

Criterium **De instelling draagt zorg voor voldoende toegerust personeel**	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Verklaring omtrent gedrag medewerkers	√	
Kennis en vaardigheden medewerkers		√
Toerusting personeel: sturing en coaching		√

Toelichting

Verklaring omtrent gedrag medewerkers

De inspectie constateerde bij de toetsing van tien willekeurige personeelsdossiers van zowel vaste als tijdelijke medewerkers dat in alle dossiers een verklaring omtrent het gedrag/ Uittreksel Justitiële Documentatie (UJD) aanwezig is.

Kennis en vaardigheden: medewerkers missen op onderdelen kennis

Jongeren in de gesloten jeugdzorg hebben ernstige problemen en vragen veel van de kennis en vaardigheden van de medewerkers zowel op pedagogisch gebied als voor wat betreft de specifieke problematiek van de jongeren. Wanneer de kennis en vaardigheden onvoldoende zijn, kunnen de medewerkers in de dagelijkse omgang niet het maatwerk leveren dat de jongeren in de gesloten jeugdzorg nodig hebben.

De Lindenhorst heeft twee speciale groepen voor meisjes met een licht verstandelijke beperking. Ook in de andere groepen worden steeds meer meisjes met een licht verstandelijke beperking opgenomen. Groepsleiders en leidinggevenden geven aan dat er meer specialistische kennis en vaardigheden nodig zijn voor deze groeiende groep. Daarnaast voert De Lindenhorst haar eigen opleidingsbeleid niet adequaat uit. Daarom beoordeelt de inspectie deze indicator als niet operationeel.

In het opleidingsbeleid van de instelling staat vermeld dat nieuwe groepsleiders in het eerste jaar modules aangeboden krijgen die gericht zijn op het werken met de specifieke doelgroep van de instelling. Het gaat daarbij onder andere om de volgende modules: Wet op de jeugdzorg, psychofarmaca, psychopathologie, agressie- en conflicthantering, methodisch werken en werken met Care4. Naast deze basismodules is in het beleid opgenomen dat alle groepsleiders ingepland worden voor een aantal modules, zoals gestructureerd fysiek ingrijpen, werken met Care4, methodisch werken, systeemgericht werken, middelengebruik en seksualiteit. De groepsleiders geven echter aan dat dit opleidingsbeleid in de praktijk niet volledig wordt uitgevoerd. Ze geven aan dat nieuwe groepsleiders niet alle basismodules volgen en dat ze zelf ook niet alle modules hebben gevolgd of de kennis uit de modules door collega's overgedragen hebben gekregen. De afdelingsmanagers bevestigen dat het een goed opleidingsplan is, maar dat nog niet met alle modules is gestart. Volgens hen liggen hier vooral plannings- en roostertechnische zaken aan ten grondslag. Kennis om de modules te geven is er volgens de afdelingsmanagers genoeg aanwezig binnen de instelling. Verder geven ze aan dat de module psychopathologie in een aantal groepen in het slop is geraakt.

De afdelingsmanagers en gedragswetenschappers zijn van mening dat het basisniveau van vrijwel alle groepsleiders voldoende is. Wel geven de afdelingsmanagers aan dat ze meer deskundigheidsbevordering op het gebied van het behandelen van jongeren met een licht verstandelijke beperking zouden willen aanbieden, zeker nu dit een groot percentage van de meisjes binnen de instelling betreft. De Lindenhorst heeft twee aparte groepen voor de meisjes met een licht verstandelijke beperking, maar er komen er ook steeds meer in de andere groepen (zie verder onder: *Bij samenstelling van de leefgroep is de instelling zich bewust van de problematiek van de meisjes*).

De instelling probeert nieuwe groepsleiders te selecteren die geschoold zijn in de jeugdzorg of LVB-zorg. Maar zelfs als de groepsleiders een gerichte MBO of HBO-opleiding gevolgd hebben dan hebben ze volgens de afdelingsmanagers toch nog onvoldoende kennis over wat specifiek voor jongeren met een licht verstandelijke beperking nodig is in de gesloten jeugdzorg. De groepsleiders geven zelf ook aan behoefte te hebben aan meer specifieke kennis en vaardigheden met betrekking tot het omgaan met de licht verstandelijk beperkte meisjes.
Nu bieden de gedragswetenschappers op maat informatie aan als de groepsleiders er om vragen of als de afdelingsmanagers constateren dat er gebrek aan kennis is. Daarnaast draaien groepsleiders van de LVB-groep Groen diensten op de reguliere groepen mee, om zodoende de groepsleiders van de reguliere groepen te laten zien op welke onderdelen je het anders aanpakt met deze meisjes. Daar waar er twijfel bestaat aan de kennis en vaardigheden van een medewerker wordt extra werkbegeleiding door bijvoorbeeld een senior groepsleider of een gedragswetenschapper ingezet. Ook kunnen de teams een beroep doen op een psychiater. Voor trainingen zoals middelengebruik en seksualiteit is een aantal groepsleiders opgeleid. Het is de bedoeling dat zij de andere groepsleiders gaan trainen.

Toerusting personeel: personeel ervaart onvoldoende sturing
De Lindenhorst heeft recent haar overlegstructuur, wat betreft de inhoudelijke bespreking van de meisjes, aangepast. Een aantal groepsleiders geeft aan de ondersteuning van de afdelingsmanagers en behandelcoördinatoren bij deze besprekingen te missen. Daarnaast is een aantal groepsleiders ontevreden over de ontwikkelingsmogelijkheden. De inspectie beoordeelt deze indicator daarom als niet operationeel.

Om het mogelijk te maken om ouders beter en vaker bij de behandeling van de meisjes te betrekken is de vaste overlegstructuur veranderd. In de nieuwe structuur zijn de dagelijkse overdrachten nu de belangrijkste momenten geworden om na te gaan hoe het met de meisjes gaat en om de voortgang van het hulpverleningsplan te bespreken. De groepsleiders geven aan dat de afdelingsmanagers en behandelcoördinatoren niet elke dag bij deze belangrijke overdracht aanwezig kunnen zijn, waardoor ze input en ondersteuning van hen missen. Er zijn wekelijks inhoudelijke overleggen over de meisjes, maar in de huidige structuur kunnen de groepsleiders daar niet altijd bij zijn. Ook niet altijd wanneer de meisjes, van wie zij de mentor/coach zijn, besproken worden.
Verder is een aantal groepsleiders ontevreden over de ontwikkelingsmogelijkheden. De groepsleiders geven aan dat er geen POP-gesprekken worden gehouden en dat er geen ontwikkelplan per medewerker is. Daarnaast geven ze aan dat er groepsleiders zijn die scholing willen, maar dat dit niet gehonoreerd wordt. De afdelingsmanagers geven aan dat prioriteit wordt gegeven aan de opleiding van medewerkers die wel de competenties hebben maar niet het vereiste diploma. Dit heeft voorrang boven de ontwikkelingswensen van medewerkers die al de vereiste diploma's hebben.
De groepsleiders zijn wel tevreden over het feit dat ze altijd terecht kunnen bij de afdelingsmanagers en behandelcoördinatoren als ze vragen hebben of als er iets aan de hand is. De deuren staan altijd open.

Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen De Lindenhorst en VSO De Sprong

Dit hoofdstuk gaat over het thema samenwerking tussen de school, die op het terrein van de instelling gevestigd is en de instelling. Het thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. Het criterium geeft weer wat de inspecties verwachten. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een school en een instelling aan de verwachting voldoen.

Het hoofdstuk begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspecties per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.
In het toetsingskader in bijlage 1 geven de inspecties per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordelen. De inspecties verwachten voor elke indicator een score operationeel.
In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspecties tijdens het toezicht met betrekking tot de indicatoren hebben gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspecties een indicator als *niet operationeel* beoordelen, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

3.1 Samenwerking instelling en school

Criterium **De instelling en de school zorgen voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Onderwijs is een essentieel onderdeel behandeling	√	
School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren		√
School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan	√	
School en instelling werken voldoende samen bij incidenten		√

Toelichting

Onderwijs essentieel onderdeel behandeling

Bij De Lindenhorst wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door VSO De Sprong. Nieuwe meisjes stromen binnen enkele weken, maar vaak al binnen een week op school in. De zorgcoördinator van school houdt een intakegesprek en maakt een inschatting op welk niveau een meisje onderwijs kan gaan volgen. Voorafgaand aan de intake hebben de school en de instelling al informatie over het meisje uitgewisseld. Bijvoorbeeld over haar achtergrond, problematiek en kennisniveau.
Lesuitval komt nauwelijks voor. Wanneer een docent van school afwezig is, wordt deze vervangen door een andere docent. Wel komt het regelmatig voor dat meisjes die zich niet goed gedragen op

school teruggestuurd worden naar de groep (zie verder onder: *School en instelling werken onvoldoende samen bij incidenten*).

School en instelling werken onvoldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren
De inspecties beoordelen deze indicator als niet operationeel, omdat de groepsleiders en de docenten dagelijks onvoldoende overdragen.

Wanneer er iets bijzonders is gebeurd of er heeft een incident plaatsgevonden mailt de groepsleider dit aan de docent en andersom. Dit is geen standaard mailcontact en afhankelijk van de betrokken groepsleider of docent. Er vindt verder geen structurele (mondelinge) overdracht plaats, bijvoorbeeld als de meisjes naar school worden gebracht of van school worden gehaald. Docenten en groepsleiders registreren dagelijks in het digitale registratiesysteem Care4. Hierin staan zowel de dagrapportages als de incidenten. Het is mogelijk om dit van elkaar te lezen in Care4, maar in de praktijk gebeurt dit maar beperkt omdat het te veel werk betekent voor de groepsleiders en de docenten. Een aantal groepsleiders geeft ook aan ontevreden te zijn over de dagelijkse overdracht. De groepsleiders vinden dat ze daardoor weinig zicht hebben op hoe de meisjes het op school doen. Ook de afdelingsmanagers geven aan dat de dagelijkse overdracht nog een verbeterpunt is. Wel geven groepsleiders wekelijks planningstechnische zaken, zoals therapie of een bezoek aan de rechtbank onder schooltijd, via de mail door aan de school. Verder houden de docenten periodiek 10-minuten gesprekken met de mentoren van de meisjes. Dit is een moment waarop meer informatie over een meisje wordt uitgewisseld.

School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan
De school en de instelling hebben ieder hun eigen plan voor de meisjes. De instelling maakt individuele hulpverleningsplannen en de school individuele handelingsplannen. Het handelingsplan van school maakt onderdeel uit van het hulpverleningsplan van de instelling.
De zorgcoördinator van de school en de gedragswetenschapper van de instelling zijn beiden altijd bij de bespreking van het eerste hulpverleningsplan aanwezig. Tijdens deze bespreking worden de doelen van een meisje, waaraan ze op school en op de leefgroep moet werken, op elkaar afgestemd. Voorafgaand aan de volgende periodieke hulpverleningsplanbesprekingen evalueren de betrokken zorgcoördinator en gedragswetenschapper of de gestelde doelen zijn gehaald en of ze bijgesteld moeten worden. Bij deze hulpverleningsplanbesprekingen is de zorgcoördinator niet standaard aanwezig. De gedragswetenschapper neemt het dan voor de zorgcoördinator waar. Op indicatie is de zorgcoördinator wel beschikbaar.
Verder bespreken de gedragswetenschapper, de zorgcoördinator en de individuele trajectbegeleider elke twee tot drie weken (en op indicatie tussendoor) alle meisjes. Zowel de gedragswetenschapper als de zorgcoördinator levert vooraf een verslag aan over dagelijkse gebeurtenissen en over de voortgang van het meisje.

School en instelling werken onvoldoende samen bij incidenten
De inspecties beoordelen deze indicator als niet operationeel, omdat de school en de instelling nog geen gedeelde opvatting hebben over de aanpak van incidenten en nog onvoldoende samenwerken om het terugsturen van meisjes vanuit de les naar de groep zoveel mogelijk te beperken.

Wanneer de meisjes zich op school niet goed gedragen, dan worden ze uit de les gestuurd en moeten ze terug naar de groep. Dit komt regelmatig voor. Op het moment dat een meisje wordt teruggestuurd naar de groep is er of telefonisch of via de mail contact tussen de groepsleider en de docent over het vervolg. Er wordt afgestemd of er een sanctie (bijvoorbeeld kamerplaatsing) voor het meisje moet volgen en of ze wel of niet in het volgende lesblok terug mag komen naar school. Tevens krijgt een meisje een "verwijderformulier" mee. Dit is een evaluatieformulier, dat na schooltijd kort wordt besproken door het meisje, de groepsleider en de docent. Daarna wordt het incident afgesloten. Een aantal groepsleiders geeft aan dat school en instelling verschillende opvattingen hebben over de afhandeling van incidenten. Ze vinden dat de docenten de incidenten meer op school moeten aanpakken en ernaar moeten streven om de meisjes op school te houden. Ze geven aan dat de meisjes te vaak worden teruggestuurd. De groepsleiders zijn het er ook niet mee eens dat zij op de groep een straf moeten geven voor iets wat op school is gebeurd.
Zowel de school als de instelling werken met het digitale registratiesysteem Care4 om incidenten te registreren. Het is mogelijk dat docenten en groepsleiders elkaars geregistreerde incidenten inzien, maar, zoals hierboven al opgemerkt, gebeurt dit in de praktijk maar beperkt.

Hoofdstuk 4 Eindoordelen en aanbevelingen

In dit hoofdstuk oordeelt de Inspectie Jeugdzorg in hoeverre de instelling in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren te bieden en oordelen de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg samen over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.
Paragraaf 4.1 bevat het eindoordeel en de aanbeveling van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling.
Paragraaf 4.2 bevat het eindoordeel en de aanbeveling van de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.

4.1 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie Jeugdzorg

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in De Lindenhorst voor meisjes voldoende is.
De instelling scoort 10 van de 12 indicatoren 'operationeel' en voldoet daarmee aan de verwachtingen van de inspectie.

De instelling komt goed uit het onderzoek wat betreft de volgende punten:

- De instelling zorgt goed voor een passende dagbesteding en dagstructuur voor de meisjes. Alle indicatoren op het gebied van het dagprogramma zijn operationeel.
- De instelling biedt de meisjes een aandachtvolle omgeving en scoort alle indicatoren op het gebied van een passende en aandachtvolle omgeving operationeel.
- De instelling heeft verschillende soorten leefgroepen en houdt rekening met de leeftijd en problematiek van meisjes bij de beoordeling welke leefgroep voor hen het meest geschikt is. Wanneer de problematiek van meisjes daarom vraagt, zijn er voldoende mogelijkheden om extra begeleiding in te zetten op de leefgroepen. Alle indicatoren op het gebied van aandacht voor samenstelling van de leefgroep zijn operationeel.

Aandacht van de instelling is vooral nodig voor de volgende onderwerpen:

- De instelling voert haar eigen opleidingsbeleid niet adequaat uit en de groepsleiders missen specialistische kennis en vaardigheden over hoe om te gaan met meisjes met een licht verstandelijke beperking. Hierdoor wordt er in de dagelijkse omgang met een aantal meisjes niet het maatwerk geleverd dat zij nodig hebben.
- De groepsleiders ervaren onvoldoende input en ondersteuning van de afdelingsmanagers en behandelcoördinatoren bij inhoudelijke besprekingen over de meisjes en een aantal groepsleiders is ontevreden over de eigen ontwikkelingsmogelijkheden.

Aanbeveling

De inspectie is van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg bij het thema het leefklimaat van jongeren op operationeel niveau dienen te functioneren. Nu dit bij De Lindenhorst bij twee indicatoren nog niet het geval is, beveelt de inspectie aan dat deze binnen een half jaar in ieder geval operationeel zijn. De inspectie wil binnen zes weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij de toerusting van het personeel gaat verbeteren. De inspectie zal het plan beoordelen op volledigheid, realisme, en ambitie. Dat wil zeggen dat de inspectie nagaat of het plan aansluit op de tekortkomingen die de inspectie heeft geconstateerd en of het plan voldoende urgentie toont om de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen.

4.2 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie van het Onderwijs en Inspectie Jeugdzorg

Het eindoordeel van de inspecties luidt dat De Lindenhorst en VSO De Sprong onvoldoende samenwerken, waardoor een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor de meisjes ontbreekt.

De instelling scoort 2 van de 4 indicatoren 'operationeel' en voldoet daarmee niet aan de verwachtingen van de inspecties.

Belangrijke zaken die in de samenwerking verbeterd moeten worden zijn:

- Doordat er dagelijks onvoldoende wordt overgedragen tussen school en instelling, houden de docenten onvoldoende rekening met bijzonderheden die spelen bij de meisjes op de leefgroep en houden de groepsleiders onvoldoende rekening met wat er speelt op school.
- Het leefklimaat voor de meisjes is minder veilig en voorspelbaar omdat school en onderwijs geen gedeelde opvatting hebben over de aanpak van incidenten op school en de gevolgen voor de meisjes.

Aanbeveling

De inspecties zijn van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg en de scholen bij het thema samenwerking op operationeel niveau dienen te functioneren. Nu dit bij De Lindenhorst en VSO De Sprong bij twee indicatoren nog niet het geval is, bevelen de inspecties aan dat deze binnen een half jaar in ieder geval operationeel zijn.

De Inspectie Jeugdzorg wil binnen zes weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij de samenwerking met VSO De Sprong gaat verbeteren. De inspectie gaat ervan uit dat de instelling de school bij het plan zal betrekken. De inspectie zal het plan beoordelen op volledigheid, realisme, en ambitie. Dat wil zeggen dat de inspectie nagaat of het plan aansluit op de tekortkomingen die de inspectie heeft geconstateerd en of het plan voldoende urgentie toont om de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen.

Bijlage 1 – Toetsingskader inspecties

Toelichting op scoreclassificaties per criterium.

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
dagprogramma (leefgroep, vrije tijd)	De instelling zorgt dat het dagprogramma voldoende aansluit op de behoeften van jongeren	- jongeren ervaren dat het dagprogramma aansluit bij wat ze willen en aankunnen - medewerkers passen binnen de mogelijkheden het dagprogramma aan op wat jongeren willen en aankunnen	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt voor voldoende en gevarieerd aanbod in het dagprogramma	- jongeren ervaren dat er voldoende dagprogramma is met een gevarieerd aanbod - medewerkers zorgen voor voldoende dagprogramma met een gevarieerd aanbod	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op het dagprogramma	- jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de invulling van het dagprogramma - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid om invloed te hebben op de invulling van het dagprogramma	jongeren medewerkers
dagprogramma (school)	De intake van de school is van voldoende kwaliteit	- school heeft een heldere intakeprocedure waarbij voorgeschiedenis en toekomstige schoolloopbaan expliciet worden vastgelegd samen met de jongere	jongeren documenten
	De school zorgt dat iedere leerling op het juiste niveau met het onderwijs begint	- commissie van begeleiding (CvB) bepaalt voor *alle* leerlingen de beginsituatie	CvB leerlingendossiers
	De school volgt de vorderingen en ontwikkelingen van de leerlingen voldoende	- voor alle leerlingen is er een leerlingvolgsysteem en op basis van dit systeem wordt het onderwijs vormgegeven	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft per leerling een toegesneden handelingsplan	- de school heeft een aanbod en aanpak die past bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen verwoord in het handelingsplan	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen	- de school bepaalt de samenstelling van de schoolgroepen aan de hand van de ontwikkelingsbehoeften van individuele jongeren	medewerkers school jongeren lesobservaties

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De school zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	- medewerkers worden structureel ondersteund bij het uitvoeren van hun dagelijkse werkzaamheden en maken gebruik van inwerkprogramma's, interne opleidingen en andere ondersteuningsvormen	medewerkers school documenten
Samenwerking instelling en school	Het onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling en heeft een vanzelfsprekende plaats	- bij opname in de instelling gaan jongeren zo snel mogelijk naar school - jongeren vertellen dat ze niet lang (1 à 2 weken) op plaatsing op school hebben gewacht - er is geen lesuitval waardoor jongeren niet naar school kunnen - de school registreert en analyseert de lesuitval	jongeren medewerkers instelling en school documenten
	School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren	- de inhoud van het multidisciplinair overleg is vastgelegd en betreft in ieder geval de dagelijkse begeleiding van individuele jongeren, zowel op de groepen als op school	medewerkers instelling en school
	School en instelling werken voldoende samen bij het handelingsplan	- bespreken en evalueren van de handelingsplannen is ingebed in de overlegstructuur van de school en maakt onderdeel uit van het overleg met de instelling	medewerkers instelling en school jongeren
	School en instelling werken voldoende samen bij incidenten	- de samenwerking tussen school en instelling is geformaliseerd en maakt deel uit van het instellingsbeleid - de procedure voor het melden en registreren van incidenten is bij de medewerkers bekend en wordt als zodanig ook toegepast - er is een overzichtelijke incidentenregistratie toedracht en afhandeling van incidenten wordt grondig onderzocht en vastgelegd	medewerkers instelling en school jongeren leerlingendossiers
Aandachtvolle omgeving	De instelling zorgt voor een fysieke leefomgeving van voldoende kwaliteit	- jongeren zijn tevreden over hun fysieke leefomgeving - de leefgroepen zijn passend en veilig ingericht - de leefgroepen zijn zichtbaar schoon	jongeren medewerkers observatie

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op hun fysieke leefomgeving	- jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de inrichting van hun fysieke leefomgeving - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid invloed uit te oefenen op hun fysieke leefomgeving	jongeren medewerkers observatie
	De instelling zorgt ervoor dat de omgang binnen de instelling voldoende respectvol is	- jongeren ervaren dat respect binnen de instelling belangrijk is - jongeren ervaren dat zij medewerkers kunnen vertrouwen - medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldgedrag en geven zelf het goede voorbeeld	jongeren medewerkers
	De instelling zorgt ervoor dat de medewerkers een aandachtvolle houding hebben ten opzichte van de jongeren	- jongeren ervaren dat er aandacht is voor hun interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. - jongeren ervaren dat de medewerkers goed gedrag opmerken en complimenten maken - medewerkers hebben aandacht voor de interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. van de jongeren - medewerkers belonen positief gedrag - medewerkers maken tijd en hebben aandacht voor de jongeren	jongeren medewerkers
Aandacht voor samenstelling leefgroep	De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroepen	- medewerkers zijn zich bewust van de problematiek van de jongeren bij de samenstelling van de leefgroep	medewerkers
	De instelling heeft aandacht voor de inzet van personeel	- de instelling gaat flexibel om met inzet personeel wanneer de problematiek van jongeren daar om vraagt	medewerkers
Voldoende toegerust personeel	De instelling heeft alleen medewerkers met een VOG in dienst	- van medewerkers wordt een verklaring omtrent het gedrag gevraagd (VOG)	personeelsdossiers medewerkers
	De instelling heeft medewerkers met voldoende kennis en vaardigheden in dienst	- medewerkers hebben voldoende pedagogische kennis. - medewerkers hebben voldoende kennis over de problematiek van de aanwezige populatie en handelen ernaar	personeelsdossiers medewerkers jongeren

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
		- medewerkers hebben voldoende vaardigheden	
	De instelling zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	- De instelling stuurt/coacht medewerkers op hun werk in de leefgroep	medewerkers

Bijlage 2 – Rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs

(Zie hierna.)

Bijlage 3 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg

Aanleiding en probleemstelling
In september 2008 heeft de MOgroep het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging van de drie stadia in het Kwaliteitskader, heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij op verzoek van de minister voor Jeugd en Gezin uitvoert op alle instellingen voor gesloten jeugdzorg in de periode 2008 t/m 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd, inclusief enige hertoetsen bij instellingen die bij het toezicht in eerste instantie geen voldoende hadden gescoord. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg[5].

In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt. Net als stap 1 vindt ook stap 2 plaats bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg.
De inspectie voert dit toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Gezondheidszorg. In stap 2 komen normen uit de volgende thema's in het Kwaliteitskader aan bod: Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel.
Samengevat gaat het hier om het dagelijkse leven van de jongeren in de instelling en om randvoorwaarden voor behandeling.

Het belang van het kind staat voor de inspectie voorop. In stap 1 toetst de inspectie de rechtspositie van de kinderen en hoe er wordt omgegaan met hun verlof. In stap 2 wordt het leefklimaat binnen de instelling getoetst. Dat het leefklimaat de behandeling van de kinderen (en jongeren) ondersteunt, is volgens de inspectie een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van hun behandeling. Het Kwaliteitskader geeft onder het thema 'Opvoeding' een aantal normen over het leefklimaat die veelal open geformuleerd zijn.
De inspectie heeft zich voor de invulling van deze open normen door een aantal bronnen laten inspireren:

- een bijeenkomst *"Open normen"* die zij heeft georganiseerd met vertegenwoordigers uit "het veld" in oktober 2009;
- het boek *"Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C. Wat kinderen en jongeren belangrijk vinden als ze niet thuis wonen"*[6]*;*

[5] In de inleidende notitie aan de minister over het stapsgewijze toezicht wordt stap 1 het toezicht op de gesloten leefomgeving genoemd. De criteria over de rechtspositie zijn in het Kwaliteitskader onder dit thema opgenomen.
[6] Onder redactie van Fiet van Berk en Leo Rutjes, Houten 2009.

- het rapport *"Goed bejegenen. Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen"* van de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming[7];
- het artikel *"Pedagogisch handelen in de residentiële zorg. Zes uitgangspunten voor een goed pedagogisch klimaat"*[8].

Deze bronnen zijn ook belangrijk geweest bij de keuze op welke criteria de inspectie zich bij het toezicht in het bijzonder zou richten en hoe de thema's Dagprogrammering en Personeel uit het Kwaliteitskader zijn ingevuld.

De samenwerking met de Inspectie van het Onderwijs betreft met name het thema Dagprogrammering, omdat hierin het onderwijs een essentieel onderdeel vormt. Het onderwijs kan wezenlijk bijdragen aan het perspectief van de jongeren. Daarnaast is goede samenwerking en uitwisseling tussen instelling en school een belangrijke voorwaarde voor een goede behandeling. De beide inspecties voeren samen het toezicht stap 2 uit, de Inspectie Jeugdzorg in de instelling en de Inspectie van het Onderwijs in de bijbehorende school.

De samenwerking met de Inspectie voor de Gezondheidszorg betreft met name het thema Personeel, omdat het van belang is dat het personeel voldoende toegerust is om een psychische of psychiatrische stoornis bij de jongeren te herkennen en om escalatie van problematisch gedrag te voorkómen. De Inspectie Jeugdzorg toetst deze criteria. De Inspectie voor de Gezondheidszorg komt in actie als de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg daartoe aanleiding geven.

De Inspectie Jeugdzorg toetst, gezien de richting van het onderzoek, niet *alle* normen met betrekking tot de thema's Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel. De keuze van de criteria en indicatoren komt voort uit de bovengenoemde inspiratiebronnen.
Een thema dat vanuit de instellingen voor gesloten jeugdzorg en vanuit de jongeren wordt aangegeven als belangrijk voor het leefklimaat is de samenwerking en het contact met de ouders. Omdat de inspectie met de sector heeft afgesproken dat de samenwerking met de ouders in stap 3 van het toezicht wordt getoetst, zal dit onderdeel bij stap 2 niet aan de orde komen.
Voor een goed leefklimaat is ook veiligheid een belangrijk criterium. Omdat dit al getoetst is in de entreetoets, komt dit criterium bij stap 2 niet uitgebreid meer aan de orde.

Vraagstelling
De inspectie heeft de volgende vraagstelling voor het onderzoek geformuleerd:

> *In hoeverre is de instelling voor gesloten jeugdzorg in staat een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden?*

Werkwijze
Het onderzoek per instelling bestaat uit een analyse van gegevens van de instelling en een praktijktoets.

[7] Versie 2010.
[8] Door Netty Jongepier, Macha Struijk en Peer van der Helm, gepubliceerd in JeugdenCo, Kennis 01-2010.

Er zit een vaste volgorde in het onderzoek:

1. opvragen feitelijke informatie bij de instelling (voor zover nog niet bij de inspectie bekend) over
    - groepsgrootte,
    - aantal groepsleiders op de groep,
    - verloop onder groepsleiders,
    - opleidingsniveau groepsleiders,
    - dagprogramma;
2. opvragen eigen score instelling op de indicatoren in het toetsingskader van de inspectie, vooraf te mailen aan de inspectie;
3. enquête op school kinderen / jongeren, af te nemen door de inspectie;
4. observaties op de leefgroepen;
5. interview met medewerker kwaliteit;
6. interviews met kinderen / jongeren;
7. interviews met groepsleiders;
8. interviews met gedragswetenschappers en teamleiders;
9. mogelijk analyse van enige cliëntendossiers.

De inspectie start met het analyseren van feitelijke informatie van de instellingen. De inspectie gebruikt de eigen scores van de instelling op de indicatoren in het toetsingskader om het toezicht op maat te maken.
De inspecteurs nemen daarna op de eerste dag van de praktijktoets een enquête af onder alle kinderen en jongeren met behulp van stemkastjes. Ook voert de inspectie observaties uit op de leefgroepen.
De inspectie analyseert mogelijk enige cliëntendossiers voor zover dit nodig is om eerder ingewonnen informatie te checken.
De werkwijze is zo ingericht dat deze betrouwbare informatie oplevert om het leefklimaat te beoordelen en de instellingen en de bewindspersoon op de hoogte te stellen van de kwaliteit, zodat waar nodig verbeteringen kunnen worden aangebracht.

De inspectie voert het toezicht uit in de tweede helft van 2010 en het eerste kwartaal van 2011 bij *alle* bestaande instellingen voor gesloten jeugdzorg. Bij instellingen met meerdere vestigingen streeft de inspectie naar toetsing van die vestiging die de inspectie nog niet eerder bezocht heeft.

Rapportage

De inspectie vraagt de instelling of het concept rapport feitelijke onjuistheden bevat en wat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport is. Na verwerking van de feitelijke onjuistheden stelt de inspectie de rapportage vast. In het vastgestelde rapport neemt de inspectie de aanbevelingen aan de instelling op en, in een bijlage, de inhoudelijke reactie van de instelling. In het rapport komt een aparte paragraaf met het oordeel van de Inspectie van het Onderwijs over de school.

Als de inspectie de rapportages heeft vastgesteld, biedt zij deze aan aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en aan de instellingen zelf. De inspectie plaatst de vastgestelde rapporten op haar website.

De Inspectie Jeugdzorg schrijft na het toezicht stap 2 voor de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een geaggregeerde notitie over de resultaten van het toezicht stap 2.

Bijlage 4 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport

(Zie hierna.)